

פרק א': הגדרות

1. הגדרות

סימן א': חסינות המדינה הזרה

בחוק זה -

"בנק מרכזי" - לרבות כל רשות המהווה את הסמכות המוניטרית המרכזית במדינה זרה;
"גוף נפרד" - רשות שלטונית במדינה זרה, שהיא בעלת אישיות משפטית נפרדת מממשלת אותה מדינה;
"מדינה זרה" - לרבות יחידה מדינית במדינה שהיא מדינה פדרלית, רשויות הממשל במדינה זרה, בעלי תפקידים רשמיים המייצגים את המדינה בביצוע תפקידם, וגוף נפרד;
"נכס מסחרי" - נכס, למעט נכס דיפלומטי, נכס קונסולרי, נכס צבאי או נכס של בנק מרכזי, המוחזק בישראל בידי מדינה זרה למטרה מסחרית; לעניין זה יראו נכס המוחזק בישראל בידי מדינה זרה ואינו מיועד למטרה מסוימת, כנכס המוחזק בידיה למטרה מסחרית, אלא אם כן הוכח אחרת;
"נכס צבאי" - נכס המשמש או המיועד לשמש בקשר לפעילות צבאית, והוא בעל אופי צבאי או שהוא בשליטת רשויות הצבא;
"עסקה מסחרית" - כל עסקה או פעולה שהיא מתחום המשפט הפרטי ובעלת אופי מסחרי, לרבות הסכם למכר טובין או שירותים, הלוואה או עסקה אחרת, למימון, ערובה או שיפוי, ואשר איננה כרוכה, במהותה, בהפעלת סמכות שלטונית.

פרק ב': חסינות מפני סמכות שיפוט

סימן א': חסינות המדינה הזרה

2. חסינות מדינה זרה מפני סמכות שיפוט

סימן ב': סייגים לחסינות

למדינה זרה תהא חסינות מפני סמכות השיפוט של בתי המשפט בישראל, למעט סמכות השיפוט בעניינים פליליים (בחוק זה - חסינות מפני סמכות שיפוט), בכפוף להוראות חוק זה.

סימן ב': סייגים לחסינות

3. עסקה מסחרית

למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה שעילתה עסקה מסחרית.

4. חזרה עבודה

(א) למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה של עובד או של מועמד לעבודה שמתקיימים בה כל אלה:

(1) עילת התביעה היא בסמכותו הייחודית של בית דין אזורי לעבודה, לפי כל דין;

(2) עניינה של התביעה בעבודה שכולה או חלקה נעשתה או אמורה להיעשות בישראל;

(3) בעת שקמה עילת התביעה היה העובד או המועמד לעבודה אזרח ישראלי או מי שמקום מגוריו הרגיל

הוא בישראל או באזור; לענין זה, "אזור" - כהגדרתו בחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו אם העובד או המועמד לעבודה היה, בעת פתיחת ההליך, אזרח המדינה הזרה ולא היה תושב ישראל.

(ג) בתביעה של עובד או של מועמד לעבודה שלא מתקיימים בה התנאים המפורטים בסעיף זה, תהא למדינה הזרה חסינות מפני סמכות השיפוט, גם אם עילתה עסקה מסחרית כאמור בסעיף 3.

5. דיקין

למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה בשל עוולה שבשלה נגרם נזק לגוף או לרכוש מוחשי, ובלבד שהעוולה נעשתה בישראל.

6. זכויות בנכסים

למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה ובהליכים כמפורט להלן:

(1) בתביעה שעניינה זכות או ענין אחר שיש למדינה הזרה בנכס מקרקעין בישראל, בתביעה שעניינה חזקה או שימוש של מדינה זרה בנכס מקרקעין בישראל, ובתביעה שעניינה חובה של המדינה הזרה הנובעת מזכות, מעניין אחר, מחזקה או משימוש כאמור;

(2) בתביעה או בהליכים שעניינם זכות או ענין אחר של המדינה הזרה בנכסים בישראל שהגיעו אליה בירושה, במתנה, או כזכייה ברכוש בלא בעלים, ובתביעה או בהליכים שעניינם חובה הנובעת מזכות או מענין אחר כאמור;

(3) בהליכים שעניינם עזבונות, נכסי חסויים, הליכי חדלות פירעון או ניהול נאמנויות.

7. קניין רוחני

למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה בענייני קניין רוחני כהגדרתה בסעיף 40(4) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, שעניינה -

(1) זכות המדינה הזרה בקניין רוחני;

(2) טענה על הפרה בישראל, בידי המדינה הזרה, של זכות בקניין רוחני.

8. תביעה נגד אנייה או מטען

סימן ג': ויתור על חסינות

(א) למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה נגד אנייה שבעת פתיחת ההליך היתה בבעלות המדינה הזרה או שהיתה מופעלת בידי המדינה הזרה, ובתביעה נגד מטען של אנייה שבעת פתיחת ההליך היתה בבעלות המדינה הזרה, אם בעת שקמה עילת התביעה היו האנייה או המטען, לפי הענין, בשימוש למטרה מסחרית.

(ב) בסעיף זה "בעלות", באנייה או במטען - לרבות חזקה, שליטה, או זיקה קניינית אחרת של המדינה הזרה באנייה או במטען.

סימן ג': ויתור על חסינות

9. ויתור על חסינות מכוח הסכמה

(א) למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט אם ויתרה עליה במפורש ובכתב, או אם ויתרה עליה בהודעה לבית המשפט בכתב או בעל פה.

(ב) ויתור לפי סעיף זה יכול שיינתן דרך כלל או לענין מסוים, מראש או בדיעבד, ויכול שיוגבל בסייגים.

(ג) ראש משלחת דיפלומטית של מדינה זרה בישראל או מי שממלא בפועל תפקיד כאמור, מוסמך לוותר על החסינות לפי סעיף זה, בשם המדינה הזרה, ולעניין חסינות בהליך שמקורו בחוזה שהמדינה הזרה צד לו - מוסמך לוותר כאמור גם מי שהתקשר בחוזה בשם המדינה הזרה; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מסמכות הנתונה לאחר לוותר על החסינות בשם המדינה הזרה.

10. ויתור על חסינות מכוח התנהגות

(א) למדינה זרה לא תהא חסינות מפני סמכות שיפוט בתביעה שכנגד או בהליכי צד שלישי, אם המדינה הזרה היא שפתחה בהליך בבית משפט, או שהצטרפה להליך בבית המשפט והפכה להיות בעל דין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מדינה זרה שהצטרפה להליך בהתקיים באחד מאלה:

(1) המדינה טוענת לחסינותה מפני סמכות שיפוט;

(2) מטרת המדינה הזרה בהצטרפות להליך היא לטעון בפני בית המשפט לזכות או עניין אחר שיש לה

בנכסים המעורבים בהליך או לזכות אחרת העלולה להיות מושפעת מההליך.

(ג) בסעיף זה, "תביעה שכנגד" - תביעה לתביעה אזרחית שנושאן אחד או שהן נובעות מאותן הנסיבות או שהסעד המבוקש בה אינו שונה ואינו עולה על הסעד המבוקש בתביעה המקורית.

11. בוררות

(א) הסכימה מדינה זרה, בכתב, למסור לבוררות סכסוך אשר התעורר או עשוי להתעורר בעתיד, לא תהא למדינה הזרה חסינות מפני סמכות שיפוט, לגבי הליכים בבית משפט הקשורים לבוררות, אלא אם כן נקבע אחרת בהסכם הבוררות.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על הסכם בוררות בין מדינות שחלות עליו הוראות המשפט הבין-לאומי הפומבי, למעט הסכם כאמור שאחד הצדדים לו הוא גוף נפרד שאינו בנק מרכזי.

12. מועד לטענת חסינות

סימן ד': סדרי דין

(א) מדינה זרה תעלה טענה לחסינות מפני סמכות שיפוט בהזדמנות הראשונה ולא יאוחר מן המועד שבו היא טוענת לראשונה לגופה של התביעה.

(ב) לא העלתה המדינה הזרה טענה לחסינות מפני סמכות שיפוט עד המועד האמור בסעיף קטן (א), יראו אותה כאילו ויתרה על חסינותה.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), לא יראו מדינה זרה כאילו ויתרה על חסינותה אם העלתה טענה לחסינות מיד כשנדעו לה העובדות שבשלהן היא זכאית לחסינות, והיא לא ידעה ולא היתה צריכה לדעת על עובדות אלה במועד האמור בסעיף קטן (א).

סימן ד': סדרי דין

13. המצאת מסמכים למדינה זרה

(א) תובענה שהוגשה נגד מדינה זרה, במטרה לפתוח בהליך משפטי נגדה ופסק דין שניתן נגדה בהעדר הגנה, יומצאו, באמצעות משרד החוץ, למשרד החוץ של המדינה הזרה.

(ב) כתבי בי-דין בהליך שהמדינה הזרה צד לו, שאינם מנויים בסעיף קטן (א), יומצאו למדינה הזרה באמצעות בא כוחה באותו הליך, ואם הדבר אינו אפשרי - יימסרו בדרך האמורה בסעיף קטן (א).

(ג) תגובת המדינה הזרה לתובענה שהוגשה נגדה או לפסק דין שניתן נגדה בהעדר הגנה תינתן בתוך 60 ימים מיום שהומצאו לה; בית המשפט רשאי להאריך את התקופה האמורה.

(ד) סעיף זה לא יחול על המצאת מסמכים לגוף נפרד.

14. פסק דין בהעדר הגנה

הוגשה תביעה נגד מדינה זרה, ולא הגישה המדינה הזרה כתב הגנה במועד, ייתן בית המשפט פסק דין נגדה בהעדר הגנה רק אם שוכנע כי למדינה הזרה אין חסינות מפני סמכות השיפוט שלו, לפי הוראות חוק זה.

פרק ג': חסינות מפני הליכי הוצאה לפועל

15. חסינות המדינה הזרה מפני הליכי הוצאה לפועל

(א) לנכסיה של מדינה זרה תהא חסינות מפני הליכי הוצאה לפועל של פסק דין או של החלטה אחרת של בית משפט בישראל.

(ב) לא יוטל על מדינה זרה ועל אדם הפועל בשמה של מדינה זרה קנס או מאסר, בשל אי-קיום פסק דין או החלטה אחרת של בית משפט בישראל שניתן נגד המדינה הזרה.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על פסק דין או החלטה אחרת של בית משפט בישראל בעניינים פליליים.

16. סייג לחסינות

על אף הוראות סעיף 15(א), לנכסי מדינה זרה המפורטים להלן, לא תהא חסינות לפי הסעיף האמור:

(1) נכס מסחרי;

(2) נכס בישראל אשר הגיע למדינה הזרה בירושה, במתנה או כזכייה ברכוש בלא בעלים;

(3) נכס מקרקעין בישראל.

17. ויתור על חסינות

(א) לנכסי מדינה זרה לא תהא חסינות לפי סעיף 15 אם המדינה הזרה ויתרה עליה במפורש ובכתב, או אם ויתרה עליה בהודעה לבית המשפט בכתב או בעל פה.

(ב) ויתור לפי סעיף זה יכול שיינתן דרך כלל או לגבי נכס מסוים, מראש או בדיעבד, ויכול שיוגבל בסייגים, ובלבד שוויתור לגבי נכס דיפלומטי, נכס קונסולרי או נכס של בנק מרכזי, יינתן במפורש.

(ג) ויתור של מדינה זרה על חסינות מפני סמכות שיפוט, שניתן לפי סעיפים 9 או 10 לא ייחשב כוויתור לפי סעיף זה.

(ד) ויתור לפי סעיף זה לא יחול על נכס צבאי.

(ה) ראש משלחת דיפלומטית של מדינה זרה בישראל או מי שממלא בפועל תפקיד כאמור, מוסמך לוותר על החסינות לפי סעיף זה בשם המדינה הזרה; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מסמכות הנתונה לאחר לוותר על החסינות בשם המדינה הזרה.

18. הוצאה לפועל נגד נכסי גוף נפרד

על אף הוראות סעיף 15(א) לא תהא לנכסי גוף נפרד, למעט בנק מרכזי, חסינות מפני הוצאה לפועל של פסק דין או של החלטה אחרת שנתן בית משפט בישראל, אלא אם כן סמכות השיפוט של בית המשפט מקורה בויתור על חסינות מפני סמכות השיפוט, שניתן לפי סעיפים 9 או 10.

פרק ד': הוראות שונות

19. הודעה ליועץ המשפטי לממשלה

(א) העלתה מדינה זרה טענה לחסינות לפי חוק זה, תמסור הודעה על כך ליועץ המשפטי לממשלה.

(ב) עלתה בבית המשפט שאלה של חסינות מדינה זרה לפי חוק זה, ולא נמסרה על כך הודעה לפי סעיף קטן (א), ימסור בית המשפט הודעה על כך ליועץ המשפטי לממשלה.

20. החלת החסינות על ישות מדינית שאינה מדינה זרה

שר החוץ, בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ובאישור הממשלה וועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע, בצו, כי לישות מדינית תהא חסינות לפי פרק ב' או פרק ג' לחוק זה, אף שמעמדה המשפטי הבין-לאומי אינו עולה כדי מעמד של מדינה; צו לפי סעיף זה יכול שיהיה דרך כלל, לסוגי עניינים או לעניין מסוים, ויכול שיוגבל לתקופה קצובה.

21. חסינות דיפלומטית וקונסולרית

חוק זה אינו גורע מחסינות דיפלומטית או קונסולרית או מחסינות אחרת החלה בישראל לפי כל דין או נוהג.

22. מעמד כוחות צבא זרים

על אף האמור בחוק זה, על תביעות בשל מעשה או מחדל שבוצעו בידי כוחות צבא זרים שזכויותיהם ומעמדם בישראל נקבעו בהסכם בין מדינת ישראל לבין המדינה שלה שייכים כוחות הצבא הזרים, יחולו הוראות הסכם כאמור.

23. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, בהתייעצות עם שר החוץ, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

24. תחולה

חוק זה יחול גם על הליכים שהוגשו לבית המשפט לפני תחילתו, ובלבד שטרם החל הדיון בהם.

אהוד

אולמרט

דניאל

פרידמן

ראש

הממשלה

שר

המשפטים

שמעון

פרס

דליה

איציק

נשיא

המדינה

יושבת

ראש

הכנסת

[1] ס"ח 2189, התשס"ט (16.11.2008), עמ' 76. הצ"ח - ממשלה 357, התשס"ח, עמ' 334.

//